

SKAŅAS L KOREKCIJA 5 - 6 GADU VECIEM BĒRNIEM AR VALODAS SISTĒMAS NEPIETIEKAMU ATTĪSTĪBU

Sound “L” Correction For 5 – 6 Years Old Children with Insufficient Language System Development

Evita Barkane

Rezekne Academy of Technologies, Latvia

Abstract. *Work aim theoretical research of cognitions about sound “L” correction for 5 – 6 years old children, collect, make and recognise methodological material of sound “L” correction for children with insufficient language system development at III level. Was Selected and analyzed literature about sound “L” correction among 5 – 6 years old children, about speech therapist work, about child’s language and speech development, was found out sound “L” pronunciation correction options for children with insufficient language system development at III level. Part was made questionnaire for speech therapists, to justify master’s work relevance. Author made situation research, made correction work, handle mathematically gained research data. Work author designed and recognised speech therapist methodical material about sound “L” correction for children with insufficient language system development at III level. Based on theoretical and research part scientific cognitions, was made speech therapist methodical material “Sound “L” pronunciation correction for 5 – 6 years old children with insufficient language system development at III level”. Methods used in the study: analysis of scientific literature; analysis of documents; questionnaire; observation; operational study; processing of statistical data; method of expert opinion.*

Keywords: *children, development, language, language system insufficient development.*

Ievads

Introduction

Jau pirmsskolas izglītības iestādē svarīgi veikt bērna runas un valodas traucējumu korekciju. Logopēdiem jāveic agrīnā diagnostika un, ja nepieciešams, valodas korekcija. Korekcijas etapi logopēdiem jāveic sistemātiski un pakāpeniski: pirmais etaps izrunas mācīšana, otrais etaps izrunas automatizēšana un trešais etaps diferencēšana. Bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību ir grūtības saprast un pareizi izrunāt konkrēto skaņu, noteikt skaņas vietu vārdā, lai varētu to pareizi izrunāt vārdā. Autores vērtējums logopēdu aptaujā liecina, ka ir grūtības iegādāties vai saņemt iespēstus, publicētus metodiskos materiālus L skaņas korekcijai, jo parasti logopēdi tos izstrādā katrs sev individuāli. Pētniecība tika veikta balsoties uz šādām metodēm: zinātniskās literatūras analīze; dokumentu analīze; anketēšana; novērošana; darbības pētījums; statistisko datu

apstrāde; ekspertu atdzinumu metode. Autorei aktuāli ir izstrādāt metodisko materiālu skaņas L korekcijai, kas varētu tikt izmantoti autores un citu logopēdu profesionālajā darbībā.

Ieskats teorētiskā pētījuma zinātniskās nostādņēs *Insights in the theoretical framework of scientific research*

Logopēdes S. Tūbele un J. Lūse (2012) raksta, ka bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību (turpmāk tekstā VSNA) ir kustību koordinācijas traucējumi, atpaliek veiklība un ātrums. Var novērot koordinācijas traucējumus, šiem bērniem bieži vien ir grūtības izpildīt kustības pēc vārdiskām instrukcijām.

Logopēde I. Miltiņa (2005) skaidro, ka bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību valoda attīstās vēlāk, vārdu krājums ir neliels un runa ir agramatiska. Runa tiek fonētiski nepareizi noformulēta, tiek nepareizi izrunātas skaņas vai jauc tās. Bērniem ir ekspersīvās runas trūkums, nepareizi izrunā vārdus - izlaiž zilbes, skaņas vai vispār vārdus neizrunā, kā arī ir lasīšanas un rakstīšanas grūtības. Atkarībā no traucējuma galvas smadzeņu zonā, valodas sistēmas nepietiekama attīstība tiek kvalificēta trīs līmeņos. Bērniem, kuriem ir valodas sistēmas nepietiekamas attīstības traucējumi nepieciešams tos novērst un labot. Skaņas L izrunas traucējumi jānovērš pirmskolas vecumā. Pirmais, ko logopēdi dara, attīsta artikulācijas aparāta muskulatūru.

A. Buivide (2012) uzsver, ka logopēdam ir svarīgi veikt secīgu, korektu darbu. Sākumā notiek izrunas mācīšana, tad automatizēšana, tad diferencēšana. Pirms skaņu automatizēšanas logopēds pārlicinās un korekti pārbauda, vai bērns ir apguvis konkrēto skaņu izrunu pareizību. Bērnam ir jāizprot, jāsaprot pareiza mēles pozīcija.

Logopēdes I. Miltiņa (2005) un Z. Opincāne (2007) raksta, ka bērniem sākumā notiek izolētu skaņu mācīšana, to var veikt, izmantojot skaņu atkārtošānu.

Logopēde A. Baumanē (1993) ir rakstījusi, lai bērns varētu veiksmīgi automatizēt un diferencēt skaņu, nepieciešams šo skaņu sadzirdēt un atšķirt pareizu skaņu no nepareizas. Logopēds dod uzdevumus, kur nepieciešams bērnam saprast skaņas atrašanās vietu zilbēs, vārdā, vārdu savienojumā, teikumos. Bērni mācās skaņu izrunāt vaļējās zilbēs, kopā ar līdzskani.

Ļoti svarīgi, automatizējot skaņu L, pieturēties pie secīguma principa, uzdevumiem. Jābūt vispirms vieglākam, tad jāpāriet uz sarežģītāku pakāpi. Uzdevumiem jābūt secīgi saplānotiem. Zinātnieku kopa A. Buivide (2012), I. Miltiņa (2005), A. Baumanē (1993) min, ka automatizēt skaņu L jāsāk ar zilbēm un vēlāk pakāpeniski aiziet līdz vārdiem, vārdu frāzēm, teikumiem.

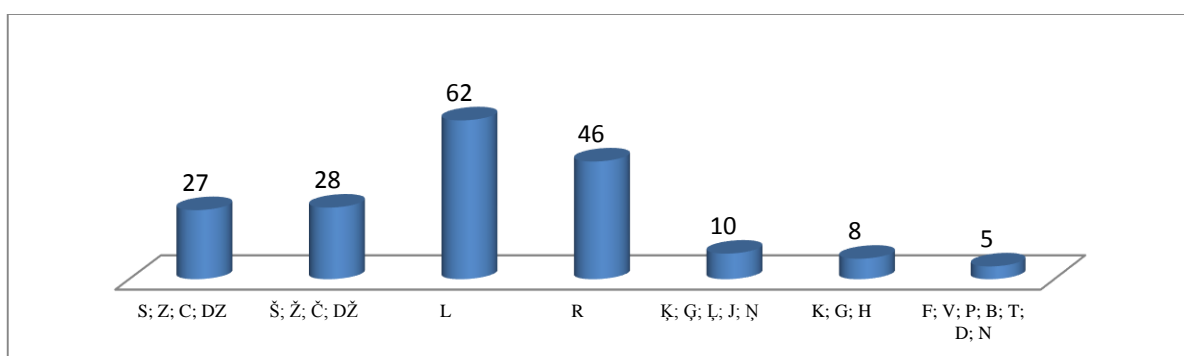
Logopēdes A. Buivide (2012), I. Miltiņa (2005), A. Baumanē (1993) raksta, ja skaņas L izruna ir iemācīta un automatizēta, tad nākamais posms ir skaņu diferencēšana. Skaņu diferencēšanas posms ir nepieciešams, ja bērns skaņu aizstāj

vai jauc ar citu skaņu. Šajā posmā bērnam ir jā māca salīdzināt un atšķirt iemācīto skaņu no nepareizi artikulētās skaņas.

Ieskats praktiskajā pētījumā *Insights in the practical research*

Pētījums notika vienā no Rēzeknes speciālajām pirmsskolas izglītības iestādēm. Pētījumā piedalījās 68 respondenti: 5 bērni un 63 logopēdi no visas Latvijas. Logopēdiem anketa tika sagatavota elektroniskā veidā. Visa pētījuma norises laiks no 2018. gada jūlijam līdz 2019. gada maijam. Iegūtie dati tika apstrādāti pirms metodiskā materiāla aprobācijas un pēc metodiskā materiāla aprobācijas.

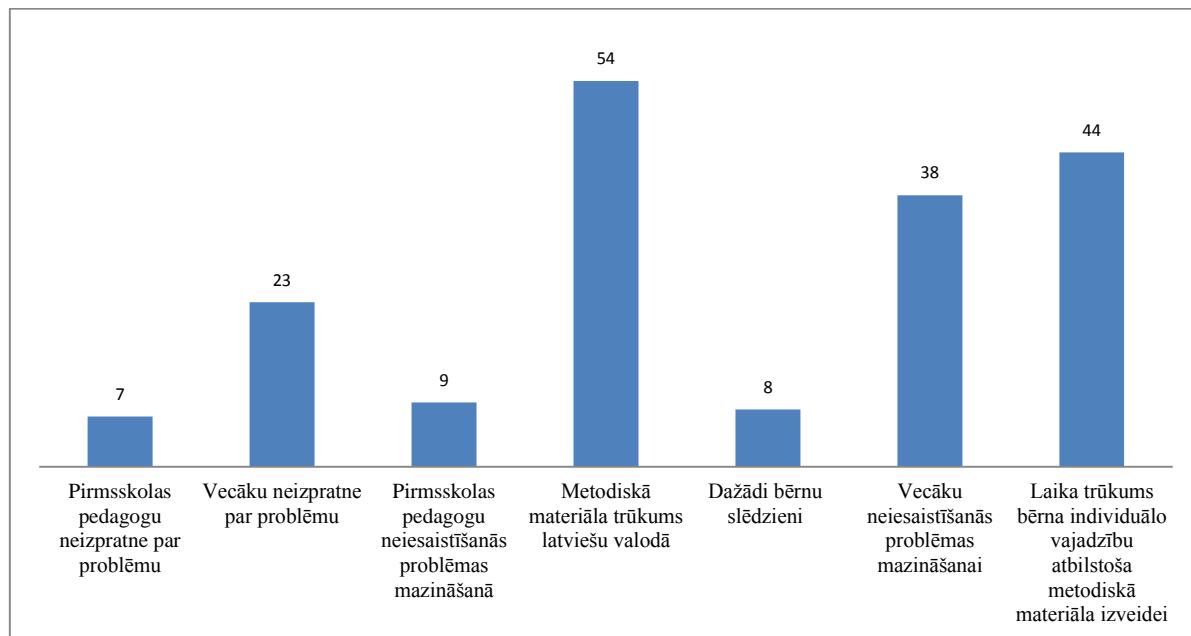
Autore noskaidroja, kādi skaņu izrunas traucējumi biežāk ir sastopami logopēda darbā (skat. 1.att.). Respondentiem bija iespēja atzīmēt vairākus atbilžu variantus.

1.attēls. *Biežāk sastopamie skaņu izrunas traucējumi*
Figure 1 *The most common sounds disorders*

Anketas rezultāti liecina, ka skaņas L izrunas traucējumi ir visbiežāk sastopami, tā atbildēja 62 respondenti, skaņas R izrunas traucējumus atzīmēja 46 respondenti, gandrīz vienādi novērtēti ir Š; Ž; Č; Dž skaņu izrunas traucējumi - 28 respondenti un S; Z; C; Dz skaņu izrunas traucējumi - 27 respondenti, un mazāk atzīmēti ir K; Ģ; Ļ; J; Ņ skaņu izrunas traucējumi - 10 respondenti, K; G; H skaņu izrunas traucējumi - 8 respondenti, vismazāk ir atzīmēti F; V; P; B; T; D; N skaņu izrunas traucējumi - 5 respondenti. Iegūtie rezultāti ļauj secināt, ka logopēdi visbiežāk saskaras ar skaņas L izrunas traucējumiem, tāpēc ir svarīgi veikt korekcijas darbu skaņas L izrunai, šim darbam jābūt sistemātiskam un secīgam. Redzam, ka logopēdu vidū ļoti aktuāla ir skaņas L izrunas problēma. Logopēde S. Tūbele (2002) uzsver: ja bērnam būs labi attīstīta valoda, tad arī mācībās viņam veiksies, jo visi valodas komponenti ir savstarpēji saistīti. Ir svarīgi attīstīt skaņas L izrunu tiem bērniem, kuriem tas nepieciešams.

Darba autore noskaidroja ar kādām problēmām saskaras logopēdi, uzsākot korekcijas darbu skaņas L izrunā (skat. 2.att.).

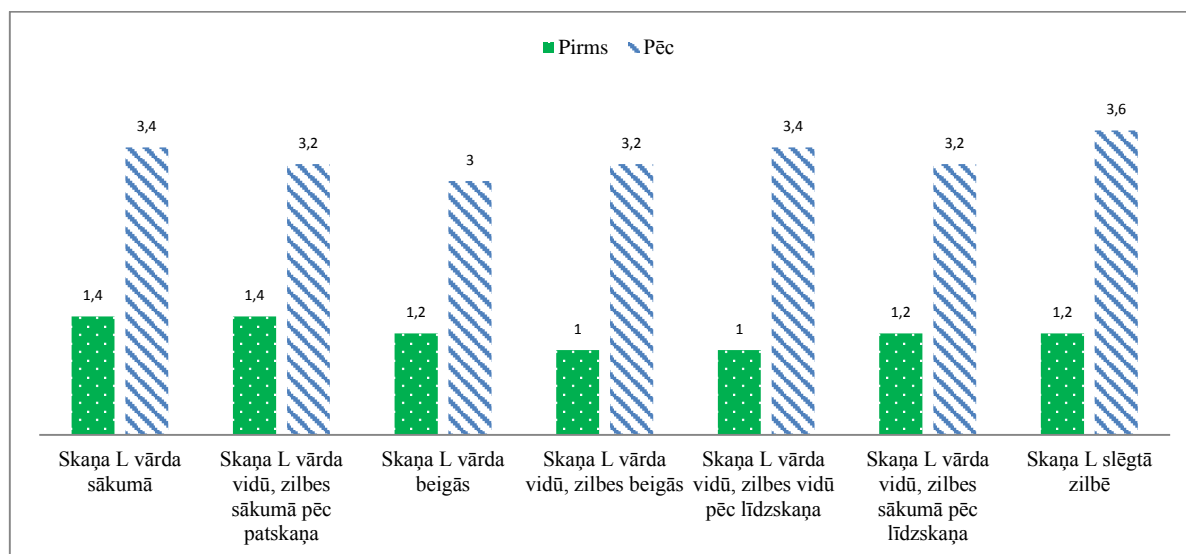

2.attēls. *Biežāk sastopamās skaņas L izrunas korekcijas problēmas*
Figure 2 *The most common correction problems of sound L pronunciation*

Noskaidrojām, ka biežākās problēmas ir metodiskā materiāla trūkums – šādi atbildēja 54 respondenti, laika trūkums bērna individuālo vajadzību atbilstoša metodiskā materiāla izveidei – šādi atbildēja 44 respondenti, vecāku neiesaistīšanās problēmas mazināšanā – atbildēja 38 respondenti, pārējās atbildes ir mazāk atzīmētas (skat. 2.att.). Apstiprinās tas, ka logopēdi uzskata, ka nav pietiekami daudz metodiskā materiāla skaņas L korekcijai.

Logopēdi arī uzskata, ka aktuāla problēma ir bērnu vecāku neiesaistīšanās problēmas mazināšanā. Lai bērns ātrāk iemācītos pareizi izrunāt vārdus nepieciešama arī vecāku iesaistīšanās, piemēram, ja vecāks ar bērnu mājās veiku artikulācijas aparāta vingrinājumus, tad logopēda darbs būtu efektīvāks un ātrāks. Psihologi J. Ū. Roge un B. Mēlere (2003) akcentu liek uz logopēda un bērna vecāku sadarbību, lai novērstu bērna valodas traucējumus, ir nepieciešams sistemātisks darbs gan no logopēdu, gan no vecāku puses.

Lai novērtētu skaņas L izrunas attīstības dinamiku, pētāmajā grupā tika salīdzinātas arī vidējās vērtības atbilstoši izvirzītajiem kritērijiem pēc SPSS programmas (skatīties 3.attēlu). Bērni tika vērtēti pirms metodiskā materiāla aprobācijas un pēc metodiskā materiāla aprobācijas.

3.attēls. skaņas L izrunas dinamikas vidējais vērtējums
Figure 3 The dynamics' mean evaluation of sound L pronunciation

Iegūtie dati liecina, ka pozitīva dinamika ir notikusi visos rādītājos pēc metodiskā materiāla aprobācijas. Iegūtie dati apstiprina metodiskā materiāla nepieciešamību un svarīgumu. No iegūtajiem datiem var redzēt, pie kuras pozīcijas nepieciešams vēl piestrādāt. Šajās pozīcijās skaņas L izrunu ietekmē skaņas iedalījums pēc rezonanses virsotņu skaita īpatnībām un attiecībām, ko ietekmē gaisa padeves spēcīgums un plūsmas virziens. Pozīcijās, kur ir zemāki rādītāji, vairāk jāpiestrādā pie artikulācijas aparāta vingrinājumiem un pie skaņas L izrunas automatizēšanas.

Pedagogs E. Kramiņš (2005) uzsver, kad bērns izrunā konkrētu skaņu, ir jāreķinās ar pareizu gaisa plūsmu, ko regulē artikulācijas aparāta muskulatūra, jo katras skaņas izrunai savādāka gaisa plūsma, tāpēc no iegūtajiem datiem varam spriest, ka ir vārdi, kur L skaņas izruna atrodas tādā pozīcijā, ka bērniem ir grūti izrunāt un ir nepieciešama papildus piepūle, ilgāks korekcijas laiks.

Izmantojot Vilkoksona testu, tika noskaidrots, vai notikušās izmaiņas skaņas L izrunā ir statistiski būtiskas izmaiņas (skatīties 1.tabulu).

1.tabula. Skaņas L izrunas mērījumi pēc metodiskā materiāla aprobācijas
Table 1 The measurement of sound L after the approbation of methodological material

Skaņas L izrunas pozīcija	p
Skaņa L vārda sākumā	0.025
Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc patskaņa	0.034
Skaņa L vārda beigās	0.034
Skaņa L vārda vidū, zilbes beigās	0.034
Skaņa L vārda vidū, zilbes vidū pēc līdzskaņa	0.038
Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc līdzskaņa	0.039
Skaņa L slēgtā zilbē	0.038

1.tabulā varam redzēt, ka visos gadījumos $p < 0.05$, kas norāda, ka notikušas statistiski būtiskas izmaiņas skaņas L izrunā. Šādi rezultāti ļauj pieņemt, ka piedāvātais metodiskais materiāls sekmē skaņas L izrunas uzlabojumus, metodiskais materiāls veiksmīgi izstrādāts, ir efektīvs un lietderīgs praktiskajā darbā logopēdiem, pedagogiem. Iegūtajos datos pēc metodiskā materiāla pielietojamības ir vērojama pozitīva dinamika.

Darba autore apkopoja datus par bērna artikulācijas aparāta stāvokli pēc metodiskā materiāla aprobācijas (skatīties 2.tabulu).

2.tabula. Bērna artikulācijas aparāta mērījumi pēc metodiskā materiāla aprobācijas
Table 2 The measurements of the child articulation apparatus after the approbation of methodological material

Artikulācijas aparāts	p
Paceļ mēli uz augšu	0.157
Nolaiž mēli uz leju	1.000
Ar mēli pieskaras abiem lūpu kaktiņiem	1.000
Nolaiza augšlūpu	0.046
Nolaiza apakšlūpu	1.000
Klakšķināšana	0.083
Mēles gala „motora” vibrēšana	0.083
Mēles piesūcināšana pie aukslējām	0.046
Parādīt platu mēli un noturēt 1-5 sek.	0.025
Aukslēju tīrīšana	0.083
Paslēpj augšējo lūpu	1.000
Paslēpj apakšējo lūpu	1.000
Lūpas taurītē izstieptas uz priekšu	1.000
Lūpu vibrēšana	1.000
Smaida ar pavērtām lūpām (redz zobus)	1.000
Smaida ar sakļautām lūpām (neredz zobus)	1.000

Iegūtajos datos ir vērojama statistiski būtiska pozitīva dinamika: nolaiza augšlūpu, mēles piesūcināšana pie aukslējām, parādīt platu mēli un noturēt 1-5 sek.

Ir arī dati, kur Vilkoksona testa rezultātā netika konstatēta statistiski būtiska pozitīva dinamika ($p > 0.05$), tomēr detalizēta rezultātu analīze liecina par pozitīvas dinamikas tendenci, piemēram, kaut arī darbība paceļ mēli uz augšu nav statistiski būtisku atšķirību un $p = 0,157$, dati liecina, ka 2 gadījumos notikušas pozitīvas izmaiņas, 3 gadījumos situācija palikusi nemainīga, negatīva dinamika netika konstatēta. Logopēde S. Tūbele (2006) min, ka korekcijas darbs valodas attīstībai ir laikietilpīgs, lai tiktu sasniegts vēlamais rezultāts. Šajā gadījumā pēc iegūtajiem datiem varam redzēt, ka darbības posms vēl jāpagarina.

Atkārtoti mērījumi tika veikti pēc metodiskā materiāla aprobācijas, bērniem pārbaudījām skaņas L izrunu (skat. 4.att.). Iegūtie dati tika mērīti četros līmeņos

gan pirms metodiskā materiāla aprobācijas, gan pēc. Līmeņu apzīmējumi: *Skaņu automātiski izrunā pats bez atgādinājuma – 4; *Pamatā izrunā, dažreiz kļūdās – 3; *Izrunā atsevišķos gadījumos pēc atgādinājuma – 2; *Neizrunā vispār – 1. Bērniem pēc metodiskā materiāla aprobācijas tika apskatīts arī artikulācijas aparāta stāvoklis. Rezultāti ir apskatāmi 4.att. Darba autore iegūtos datus gan pirms metodiskā materiāla aprobācijas, gan pēc mērīja divos līmeņos Jā (prot)-2; Nē (neprot)-1.

Darba autore izveidoja gadījuma analīzi pirms un pēc metodiskā materiāla aprobācijas (skat. 3.tab.).

3.tabula. Skaņas L izrunas un mēles stāvokļa salīdzināšana pirms un pēc metodiskā materiāla aprobācijas

Table 3 The comparison of sound L pronunciation and tongue state before and after the approbation of methodological material

Skaņas L izrunas pārbaude		Mēles stāvoklis	
Bērns			
1	Pirms - Skaņa L vārda sākumā	1	
2	Pēc - Skaņa L vārda sākumā	2	
3	Pirms - Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc patskaņa	3	
4	Pēc - Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc patskaņa	4	
5	Pirms - Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc patskaņa	5	
1	Pēc - Skaņa L vārda beigās	1	
2	Pirms - Skaņa L vārda beigās	2	
3	Pēc - Skaņa L vārda beigās	3	
1	Pirms - Skaņa L vārda vidū, zilbes vidū pēc līdzskaņa	1	
2	Pēc - Skaņa L vārda vidū, zilbes vidū pēc līdzskaņa	2	
3	Pirms - Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc līdzskaņa	3	
4	Pēc - Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc līdzskaņa	4	
5	Pirms - Skaņa L vārda vidū, zilbes sākumā pēc līdzskaņa	5	
1	Pēc - Skaņa L alēģtā, zilbē	1	
2	Pirms - Pēcēj mēli uz augšu	2	
3	Pēc - Pēcēj mēli uz augšu	3	
4	Pirms - Nolaiz mēli uz leju	4	
5	Pēc - Nolaiz mēli uz leju	5	
1	Pirms - Ar mēli pieskaras ab iem lūpu kaklītiem	1	
2	Pēc - Ar mēli pieskaras ab iem lūpu kaklītiem	2	
3	Pirms - Nolaiza augšlūpu	3	
4	Pēc - Nolaiza augšlūpu	4	
5	Pirms - Nolaiza apakšlūpu	5	
1	Pēc - Nolaiza apakšlūpu	1	
2	Pirms - Klakšķinātara	2	
3	Pēc - Klakšķinātara	3	
4	Pirms - Mēles gala „moloza vib rēšana”	4	
5	Pēc - Mēles gala „moloza vib rēšana”	5	
1	Pirms - Mēles piescināšana pie auklējām	1	
2	Pēc - Mēles piescināšana pie auklējām	2	
3	Pirms - Parādīt platu mēli un noņemt 1-5 sek.	3	
4	Pēc - Parādīt platu mēli un noņemt 1-5 sek.	4	
5	Pirms - Aukslēja trīstāra	5	
1	Pēc - Aukslēja trīstāra	1	
2	Pirms - Paslēpj augšējo lūpu	2	
3	Pēc - Paslēpj augšējo lūpu	3	
4	Pirms - Paslēpj apakšējo lūpu	4	
5	Pēc - Paslēpj apakšējo lūpu	5	
1	Pirms - La pas taurnē izstieptas uz priekšu	1	
2	Pēc - La pas taurnē izstieptas uz priekšu	2	
3	Pirms - La pu vib rēšana	3	
4	Pēc - La pu vib rēšana	4	
5	Pirms - Smaida ar pavērtām lūpām	5	
1	Pēc - Smaida ar pavērtām lūpām	1	
2	Pirms - Smaida ar sakļautām lūpām	2	
3	Pēc - Smaida ar sakļautām lūpām	3	

3.tabulā varam redzēt, kādi rādītāji bērniem bija pirms metodiskā materiāla aprobācijas un pēc metodiskā materiāla aprobācijas katrā pozīcijā. Secinām, ja bērnam artikulācijas aparāts ir normā, tad arī skaņas L izruna uzlabojas un varam spriest, ka korekcija notikusi veiksmīgi. No iegūtās informācijas logopēds redz, pie kuras pozīcijas katram bērnam vēl jāpiestrādā un jāpievērš uzmanība. Katrs bērns ir individuāls, tāpēc attīstības temps un līmenis atšķiras (Miltiņa, 2005).

Balstoties uz literatūras analīzi un autores veikto pētījumu, varam secināt, ka ikvienam bērnam ar VSNA ir nepieciešams korekcijas darbs, kas jāveic sistemātiski un pakāpeniski. Veicot korekcijas darbu skaņas L izrunai, jāņem vērā bērna valodas sistēmas nepietiekams attīstības līmenis, jāņem vērā bērna individuālās attīstības īpatnības, uzmanības noturība, darba temps, emocionālais stāvoklis, pēc iespējas vairāk individualizēts korekcijas darbs bērna spējām. Veiktais pētījums pierāda, ka aprobētais metodiskais materiāls ir veiksmīgs. Izveidotais un aprobētais metodiskais materiāls sekmē skaņas L izrunas attīstību, par ko liecina pētījumā iegūtie dati.

Secinājumi **Conclusions**

1. Pēc pētījuma rezultātiem noskaidrojām, varam spriest, ka logopēdi sastopas ar metodiskā materiāla trūkumu skaņas L izrunas korekcijas darbam 5 – 6 gadu vecumā bērniem ar VSNA III līmenī. No 63 logopēdiem 51 logopēds atbildēja, ka ir grūti atrast metodisko materiālu skaņas L korekcijai, tāpēc iegūtie dati pamato maģistra darba aktualitāti. Anketas iegūtie dati apstiprina metodiskā materiāla nepieciešamību.
2. No pētījuma iegūtajiem datiem secinām, ka logopēdi saskaras visbiežāk ar skaņas L izrunas traucējumiem, skaņas L izrunas traucējumus atzīmēja 62 logopēdi.
3. Pirms un pēc metodiskā materiāla aprobācijas apstiprinājās, ka ir svarīgi ievērot secīguma principu. Sākumā bērniem jāattīsta artikulācijas aparāts un tikai pēc tam jāsāk mācīt izrunāt, automatizēt un diferencēt skaņu L. Kā arī korekcijas beigās jābūt noslēguma nodarbībai.
4. Apstiprinājās izveidotā metodiskā materiāla efektivitāte, jo pēc metodiskā materiāla aprobācijas visiem bērniem ir redzami pozitīvi rādītāji visās pozīcijās. Salīdzinot pirms metodiskā materiāla aprobācijas iegūtos rezultātus un pēc metodiskā materiāla aprobācijas iegūtos rezultātus, varam secināt, ka bērniem ir uzlabojusies skaņas L izruna.
5. Darba autores izstrādāto metodisko materiālu var pielietot gan logopēdi, gan pedagogi, gan vecāki, kuri vēlas attīstīt bērnam L skaņas izrunu.

Summary

In the theoretical part was made overview of the language development characteristics for 5 – 6 years old children, about language and speech disorders for 5 – 6 years old children with language system insufficient development at III level and of sound “L” adjustments stages, of sound “L” speech disturbance causes and types, and of sound “L” speech disturbance prevention of the child speak.

Educator V. Zelmenis (2000) believes that the language is human tool, which can be used to communicate with other people in accordance with standard. To gain knowledges and result

for child– need to teach them through the operational processes, because only in that way will be possible to understand, and gain necessary skills. It is important to train children, to create a development. With assistance from these trainings child can learn very much. Whilst, when is developed motoric, only then can start to build a speech. Parents and educators should create such environment, create a games for child, for developing small finger motorick skills.

Disorders of pronunciation of sounds may be different, there can be included, both not pronouncing the sounds, both crippling of sounds, both replacement of sound and blending of sounds. At start a speech therapist is developing articulation apparatus for child- are made different exercises, such as, like blowing, breathing, tongue, lips etc. Speech therapist I. Mița (2005) highlights, it is important to learn sound “L” true pronunciation, because if more correctly will learn sound pronunciation, then child will faster pronounce it correctly. At start is learned sound pronunciation, then automation and then differentiation. It is important to keep at consecutive principle, at first tasks should be easy, then need to switch on more difficult stage. Tasks need to be consecutive planned. Before learning sound “L” pronunciation need to start with syllables and after gradually move to words, words phrases, sentences.

Work aim: theoretical research of cognitions about sound “L” correction for 5 – 6 years old children, collect, make and recognise methodological material of sound “L” correction for children with insufficient language system development at III level. Methodology: theoretical research and analyze of literature, research of documents, speech therapeuticaly research, observation, questionnairing, pedagogic test action, mathematical data handling, expert opinion method.

The most important work results:

- Speech therapist should customize tasks for child’s ability, development level, so, tasks to be interesting and linked for him, which will rise interest and curiosity for child. For Children, to be interesting to operate should use visual materials.
- Correction work should be sistematic and consecutive. Exercises, tasks, games, play are specially selected.
- Also was made researching group research stage, work author assessed and slect children, to make research part sucessfully. Was made children description during observing lessons and document researches. As well as was made sound “L” pronunciation checkup and tongue condition check before methodical material.
- Later work author made result research for sound “L” pronunciation dynamic development analyze. Was researched sound “L” pronunciation dynamic development for each child individually after filled checking form. From children individually collected data can diagnose, at which sound “L” pronunciation position speech therapist require to pay more attention during the work with child. In research group was compared also average values according to nominated criterias after SPSS program, positive dynamic is observed in all positions.
- Methodical material can be used not only by speech therapists, but also pre-school education educators, primary school educators, teachers and parents, who want to assist their children to develop sound “L” pronunciation.

At work practical part, based on theoretical research cognitions and research results was modeled recognised methodical material for sound “L” correction. Created correction methodical material is effective and improves child sound “L” pronunciation.

Literatūra
References

- Baumane, A. (1993). *Izrunā pareizi*. Zvaigzne ABC.
- Buivide, A. (2012). *Mācīsimies kopā*. Rīga: RaKa.
- Kramiņš, E. (2005). *Runas prasme saziņā*. Rīga: Biznesa augstskola Turība.
- Miltiņa, I. (2005). *Skaņu izrunas traucējumi*. Rīga: RaKa.
- Opincāne, Z. (2007). *Izrunā un ieklausies*. Izdevējs: VieTa.
- Roge, J. Ū., & Mēlere, B. (2003). *Citādi bērni*. Rīga: Jumprava.
- Salīte, I., Makarevičs, V., Černova, E., Krastiņa, E., Pipere, A., Guseva, V., Zdanovska, E., Sidoroviča, I., Milaša, I., Volāne, E., Valdemane, I., Ignatjeva, S., Drelinga, E., Iliško, Dz., Ūzuliņa, S., Plociņa, D., & Felce, B. (2008). *Metodisko materiālu "Obligātās pirmsskolas un sākumskolas izglītības izvērtējums un pilnveides iespējas" izstrāde. Datu analīze*. Daugavpils: Ilgtspējīgas izglītības institūts.
- Skaista, U., & Bārda, E. (2011). *Valodas (runas un rakstu) attīstības veicināšana bērniem vecumā no 5 – 8 gadiem*. Valsts Izglītības Satura Centrs. Rīga: Apgāds Mansards.
- Tūbele, S. (2002). *Skolēna runas attīstības vērtēšana*. Rīga: RaKa.
- Tūbele, S. (2006). *Jaunāko klašu skolēnu runas un valodas traucējumu noteikšana un korekcijas iespējas*. (Promocijas darbs). Rīga.
- Tūbele, S., & Lūse, J. (2012). *Ja skolēns raksta nepareizi. (Bērni ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību)*. (2. izdevums). Rīga: RaKa.
- Zelmenis, V. (2000). *Pedagoģijas pamati*. Rīga: RaKa.